

Domherren – populär och framgångsrik

Kanske innebär årets Vinterfåglar inpå knuten att det tidigare så regelbundna mönstret är på väg att brytas. Visserligen är talgoxen fortfarande den klart talrikaste arten sett till landet i stort, men i hela norra Sverige har domherren tagit över. Det kan vara en tillfällighet, bland annat orsakad av god tillgång på rönnbär. Men domherren har en uppåtgående trend i större delen av landet till glädje för många fågelmatare.

Det är nämligen ingen överdrift att säga att domherren är den klart populäraste gästen vid våra fågelmatningar. Den har förmåga att lysa upp även grå vinterdagar, och den har sedan länge också varit en symbol för vintern i allmänhet och julen i synnerhet. Näst efter tomtar är till exempel domherren den varelse som oftast figurerat på julkort.

Årets Vinterfåglar inpå knuten är den 20:e i ordningen. Denna räkning startade 2006, och allt sedan dess har många människor bänkat sig innanför fönstret för att räkna de fåglar som dykt upp och tagit för sig av solrosfrön, talgbollar, äpplen och andra godsaker. Evenemanget har blivit populärt och numera fungerar rapporteringen både smidigt och snabbt. Annat var det de första åren, då alla rapporter sändes med brev och det tog flera veckor innan ett resultat kunde presenteras.

Högst upp på årets topplista vid fågelborden tronar i vanlig ordning talgoxen. Så har det varit under alla de 20 år som denna räkning genomförts. Därefter kommer blåmesen och pilfinken, även det likt de flesta tidigare åren. Men avståndet mellan dessa båda och domherren har krympt under senare år, och i norra Sverige är alltså domherren i år allra talrikast. Det gäller i de fyra län som tillsammans utgör mer än hälften av landets yta, det vill säga Norrbotten, Västerbotten, Västernorrlands och Jämtlands län.

Just denna vinter kan säkert domherrarna ha gynnats och dröjt sig kvar långt norrut eftersom det varit gott om rönnbär. De små kärnorna inne i rönnbären är nämligen uppskattade av domherrarna. Det kan också vara så att de norrländska domherrarna fått en viss påspädning från öster, av finska och ryska fåglar. Men domherren har även sakta men säkert ökat i antal under senare år. Det framgår också av Svensk fågeltaxerings mer vetenskapliga mätningar.

På tal om rönnbär har det denna vinter även varit gott om sidensvansar och björktrastar, särskilt i södra Norrland och delar av Svealand. När rönnbären tagit slut har fåglarna sökt sig in i trädgårdarna för att äta av utlagda äpplen. Ingen av de båda kvalar in på den nationella listan över tio i topp (de kommer på platserna 13 och 14), men i flera län kommer de högt upp. I Västernorrland var exempelvis sidensvansen näst talrikast efter domherren.

Förra årets tvåa, gråsiskan, lyste nästan helt med sin frånvaro vid fågelmatningarna denna vinter. Men sådant är mönstret med så kallade invasionsfåglar. Vissa år är de talrika, andra år fåtaliga. De år då de saknas vid fågelmatningarna hittar de sin viktigaste vinterföda ute i naturen eller så har de dragit långt iväg. Arter som gråsiska, grönsiska och även bergfink uppträder vintertid ofta nomadiskt, vilket innebär att de kan förflytta sig över långa avstånd till platser där det just då finns gott om föda.

sidensvans

björktrast

En art, som likt domherren sakta men säkert blivit allt talrikare på fågelmatningarna, är steglitsen. Även den är populär med sin färggranna fjäderdräkt. Steglitsen började besöka fågelmatningar så sent som för cirka 30 år sedan. Därefter har beteendet spridit sig samtidigt som den även ökat i både antal och utbredning. Från att tidigare ha varit en sparsam art i södra Sverige upp till Mälardalen, finns den numera även i stora delar av Norrland. Den är enligt Svensk fågeltaxering en av de fåglar som det gått allra bäst för i Sverige de senaste 20 åren.

På den negativa sidan bör det nämnas att det inte syns någon ljusning för grönfinken och gulsparven. Båda hörde till de talrikaste när denna räkning startade 2006, men därefter har de halkat ner i topplistan. I grönfinkens fall handlar det om fågelsjukdomen gulknopp som slår särskilt hårt mot just denna art. Det kan också vara en del av förklaringen till att gulsparven minskar, men i dess fall handlar det även om att det svenska jordbrukslandskapet stadigt förändrats i en för gulsparven negativ riktning.

Slutligen kan vi konstatera att antalet deltagande rapportörer minskat något jämfört med i fjol. Minskningen är tydligast i Götaland och kan kanske förklaras med att det var mycket milt väder under räkningshelgen, vilket fick många tidigare rapportörer att avstå från att delta. I norra halvan av landet var det däremot vintriga förhållanden och där ökade antalet rapportörer i både Jämtlands och Västerbottens län.

Anders Wirdheim
BirdLife Sverige

Topplistan 2025

(placering 2024 inom parentes)

1. Talgoxe (1)
2. Blåmes (3)
3. Pilfink (5)
4. Domherre (4)
5. Skata (7)
6. Koltrast (6)
7. Kaja (10)
8. Grönfink (9)
9. Gulsparv (8)
10. Gråsparv (11)

BirdLife
SVERIGE